

МОДЕЛЬ ФОРМУВАННЯ СОЦІАЛЬНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СТУДЕНТІВ ПЕДАГОГІЧНИХ КОЛЕДЖІВ

Актуальність проблеми формування соціальної компетентності майбутнього вчителя є нагальною, оскільки зумовлена тим, що система вищої професійної освіти має забезпечити майбутніх фахівців ефективним інструментарієм життєвої адаптації в мінливих соціальних умовах, сформувати ціннісні настанови та практичні вміння ефективної взаємодії й соціально-компетентної поведінки, які реально підтримують будь-які соціально-рольові функції, значущі для життєдіяльності людини й суспільства, здатність продуктивно взаємодіяти із соціальним середовищем, постійно самовдосконалюватися.

У дослідженні, узявши за основу Конституцію України, Закони України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про загальну середню освіту» та інші державні документи, ми встановили, що стратегічним завданням освіти має бути розвиток особистості, її інтелектуальних здібностей, здатності реалізувати себе в пошуково-дослідницькій діяльності, що сприяє відповідній підготовці майбутнього професіонала.

Розумінню сутності компетентнісного підходу в освіті сприяють ідеї зарубіжних дослідників Д. Вос, Д. Рушен, М. Скот та низка колективних досліджень, адміністрованих ЮНЕСКО, ЮНІСЕФ, ПРООН, Радою Європи, Організацією європейського співробітництва та розвитку, Міжнародним департаментом стандартів та ін.

За останні роки проблема компетентнісного підходу до змісту освіти та окремих його аспектів привернула увагу відомих вітчизняних учених, наприклад, вагомих внеском у визначення методологічних засад проблеми є погляди й ідеї К. Абульханової-Славської, О. Асмолова, Ф. Василюка, Л. Виготського, В. Давидова, І. Зарубінської, В. Шадрікова та ін.

Визначенню сутності соціальної компетентності сприяють праці А. Аргайла, П. Берельсона, А. Гольдштейна, С. Гончарова, М. Докторович, І. Зарубінської, Ю. Жукова, В. Куніциної, Д. Равена О. Скірка та ін.

Окремі аспекти формування соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів проаналізовано в наукових дослідженнях І. Зарубінської, О. Михайлова, Р. Скірка, В. Турчанінової, С. Рачевої, О. Усик та ін. Водночас недостатньо уваги приділено формуванню соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів як майбутніх учителів. Потребує уточнення саме поняття соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів як педагогічна категорія. Нез'ясованою залишається її структурна модель, недостатньо обґрунтованою є методика діагностики соціальної компетентності як цілісної особистісної характеристики вчителя. Така ситуація уповільнює впровадження компетентнісного підходу в практику навчально-виховного процесу педагогічних коледжів. Як наслідок, студенти часто не здатні самостійно ставити та продуктивно розв'язувати завдання, які передбачають активну соціальну взаємодію, не мають умінь і навичок соціального мислення, соціальної фасилітативності, рефлексії, роботи в команді, запобігання конфліктам та вирішенню їх, не завжди здатні актуалізувати механізми професійного й особистісного самовдосконалення.

Мета статті – розкрити сутність соціальної компетентності та обґрунтувати модель формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів.

Теоретичний аналіз соціально-педагогічних джерел дав змогу виокремити різні підходи вітчизняних і зарубіжних науковців до проблеми дослідження соціальної компетентності особистості, на основі яких нами відзначено, що соціальна компетентність є набутою здатністю особистості гнучко й конструктивно орієнтуватися в постійно мінливих соціальних умовах та ефективно й творчо взаємодіяти із соціальним середовищем.

Поняття соціальної компетентності може стосуватися й однієї конкретної людини, й усієї соціальної групи та передбачає наявність не лише системи знань, умінь, навичок та досвіду діяльності, а й сформованість життєвих і професійних цінностей, самостійності, певного рівня освіченості та здатності ефективно вирішувати нові, нестандартні завдання.

Соціальна компетентність є необхідною умовою успішної діяльності майбутнього фахівця, що передбачає засвоєння соціальних знань, умінь і навичок, необхідних для виконання соціальних функцій, які знімають відчуття внутрішнього дискомфорту й блокують можливість конфлікту із соціальним середовищем.

На нашу думку, «соціальна компетентність студентів педагогічних коледжів» – це комплексна характеристика особистості майбутнього вчителя, яка містить систему оцінних соціальних, психолого-педагогічних знань, умінь, навичок, досвіду педагогічної діяльності, цінностей і мотивів життєдіяльності, а також особистісних якостей, що дають змогу ефективно виконувати соціальні функції в межах компетенції вчителя. Соціальна компетентність є результатом професійної підготовки майбутніх педагогів у коледжі й виявляється в готовності творчо вирішувати професійні завдання, пов'язані з творенням особистості учня, формуванням його як активного громадянина своєї держави, підготовкою до діяльності в суспільстві.

Навчально-виховний процес у педагогічному коледжі є важливим чинником формування соціальної компетентності особистості студента. Професійна підготовка майбутніх учителів зорієнтована на набуття студентами знань і вмінь, тобто на формування когнітивного компонента соціальної компетентності. Водночас ця підготовка не дає можливості розвивати повною мірою інші складники соціальної компетентності, не задовольняє потреб студентів в оволодінні ними різними стилями й способами конструктивної міжособистісної взаємодії, розвитку досвіду адекватної поведінки в складних ситуаціях, формування в них чіткої соціальної позиції та соціальної зрілості.

Як свідчить сучасна педагогічна теорія і практика, найбільшої ефективності у формуванні компетентності досягають за допомогою «моделей компетентності», які дають можливість пояснити умови та з'ясувати чинники їх запровадження. Для теоретичного обґрунтування й розробки моделі формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів звернемося насамперед до трактування поняття «модель». Здійснений аналіз педагогічних джерел показав, що серед науковців немає єдиної думки щодо окресленого питання, оскільки саме поняття універсальне, а моделі, які вже функціонують, багатогранні та специфічні. Загалом поняття «модель» означає схему чого-небудь [1, с. 456].

У контексті нашого дослідження модель – це система організації навчально-виховної, пізнавальної, творчо-пошукової, самостійної діяльності педагогічного коледжу, залучення до якої за певною методикою сприяє успішному формуванню соціальної компетентності студентів.

Конструктивним, на нашу думку, є підхід О. Бодальова щодо формування будь-якого явища, зокрема й соціальної компетентності як єдності знань, переживань (мотивів) та поведінки, тобто цей процес має відображати формування когнітивного, емоційно-мотиваційного та поведінкового компонентів структури явища, які вивчають. Отже, формування особистості відбувається завдяки системі знань, яку набуває людина, пізнаючи дійсність, завдяки емоційним переживанням, що виникають у неї при цьому, та різноманітному прояву дій [2, с. 336 – 338]. Водночас, як уважає сам дослідник, у цій загальній формулі формування не вистачає такого компонента, як ставлення до дійсності, яке, з одного боку, відображає систему характерних тенденцій у способах дій в різних ситуаціях, а з іншого – є власне відображенням тих самих знань, переживань і різноманітних дій.

У процесі побудови функціональної моделі формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів ми спиралися на різні концепції: проект людської діяльності (Г. Судольський); системно-рольова модель формування особистості (Н. Таланчук), модель соціально-педагогічної діяльності (О. Безпалько), педагогічна та психологічна структура діяльності вчителя (Н. Кузьміна). З огляду на те, що навчально-виховну діяльність педагогічних коледжів ми вважаємо педагогічною системою й визначаємо її як результат педагогічної діяльності, то саме концепцію О. Безпалько взято за основу. Головним компонентом цієї педагогічної системи є мета, яка полягає у створенні сприятливих умов для формування соціальної компетентності студентів в умовах коледжу [3, с. 13].

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури визначено мету формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів як забезпечення студентської молоді системою соціальних знань, умінь, навичок, досвіду, цінностей, якостей та вироблення вмінь здійснення ефективної соціальної взаємодії, прогнозування наслідків соціальної поведінки, самоуправління, досягнення соціального успіху. Отже, соціальна компетентність педагога зумовлює готовність самостійно вирішувати завдання, пов'язані із соціальним життям, оцінювати результати власної діяльності згідно з вимогами суспільства.

У контексті нашого дослідження процес формування соціальної компетентності має гуманістичну, громадянську, аксіологічну, креативну, рефлексивну спрямованість та максимально сприяє саморозкриттю, самовизначенню, саморозвитку, самовияву й соціалізації, виявам самостійності, ініціативності, лідерських якостей особистості, засвоєнню позитивних стереотипів та алгоритмів соціальної поведінки, суспільно значущій діяльності, розв'язанню життєвих соціальних проблем, підвищенню соціального й особистісного статусу, розвитку впевненості майбутніх учителів у собі.

Зміст формування соціальної компетентності студентів коледжу полягає у творенні життєво активної особистості через конструювання такого змісту навчання й виховання студентської молоді, який би найбільшою мірою сприяв формуванню в них соціально значущих здібностей (до аналізу своїх і

чужих дій; до експериментування та прийняття рішень; до розуміння цінності знань у виробничих процесах і необхідності їх поглиблення, а також забезпечення єдності соціального й професійного розвитку, готовності вирішувати професійні завдання, пов'язані із суспільною природою людини) і реалізовувався крізь призму навчально-виховної роботи з формування соціальної компетентності, систему виховних та позааудиторних заходів у коледжі, а також забезпечення регуляції, творчої діяльності й саморегуляції студентів. Успішність формування соціальної компетентності майбутнього вчителя залежить від правильно обраних методологічних підходів до розробки методики, її впровадження в педагогічну практику.

На формування соціальної компетентності студентів коледжу впливають соціальні та особистісні чинники. Серед соціальних чинників ми визначили соціально-економічну ситуацію, навчально-виховне середовище педагогічного коледжу, норми, правила поведінки, традиції, організацію дозвілля студентів, залучення їх до волонтерської роботи та ін.

Визначення специфіки формування соціальної компетентності студентства в навчально-виховному середовищі коледжу неможливе без остаточного узагальнення розуміння цього явища та поєднання його компонентів у змістовну єдність. Це важливо і для планування цілей формування соціальної компетентності, і для з'ясування основних напрямів педагогічної діяльності, за посередництвом яких такі цілі реалізовуватимуться.

Середовище – це соціально-побутові умови, у яких живе людина (її оточення); природні умови, у яких відбувається життєдіяльність певного організму; речовини, тіла, що заповнюють простір і мають певні властивості [4]. Навчально-виховним середовищем коледжу ми вважаємо частину загального навчально-виховного простору, у якому формується соціальність особистості завдяки цілеспрямованій, науково обґрунтованій і системній педагогічній діяльності для ефективного соціального становлення людини, активного перетворення її на суб'єкта соціального розвитку самої себе й соціуму.

У навчально-виховному середовищі коледжу створюються умови для гармонізації соціального та індивідуального в процесі розвитку особистості, соціального становлення, входження особистості в соціум, а також, чи не найголовніше, поліпшуються соціальні умови навчання й виховання, оскільки майбутні педагоги мають бути готові до виховання свідомих громадян країни та повноцінного існування в умовах соціального середовища.

Педагогічний коледж – це установа, яка, по-перше, уже є педагогічним середовищем, по-друге, потребує створення соціально-педагогічного середовища завдяки урізноманітненню зв'язків із соціальним середовищем. Це зумовлено необхідністю інтенсивного соціального розвитку студентської молоді, реалізацією навчальної, виховної, пізнавальної та творчої діяльності.

До особистісних чинників належать загальна культура, цінності, психологічний стан, рівень розвитку соціального мислення, особистісні установки студента, його соціальна активність, самовиховання й самоосвіта.

Як зазначає І. Зарубінська, важливим чинником становлення та розвитку соціально компетентної поведінки особистості є самоосвіта й самовиховання – свідома діяльність людини, спрямована на формування, удосконалення своїх якостей відповідно до соціальних чи індивідуальних цінностей,

орієнтацій, інтересів, цілей, які складаються під впливом умов життя та суспільного виховання.

Важливість самовиховання з метою розвитку соціальної компетентності студентів коледжів визначена безперервністю цього процесу та необхідністю гнучкої адаптації до суспільних умов і загальної соціальної ситуації розвитку суспільства. Це робить пріоритетною метою формування у студентів потреби та вмінь розвивального впливу на власну особистість.

Специфіка самовиховання полягає в тому, що воно найбільшою мірою спирається на індивідуальні особливості людини, її нахили та потреби. Самовиховання визначає особливу цінність людини в контексті реалізації завдань розвитку соціальної компетентності студентів, адже соціально компетентна поведінка передбачає активізацію компенсаторних механізмів.

Одним зі складників самовиховання є активна самостійна робота студентів, спрямована на набуття відповідних знань, навичок та вмінь соціально компетентної поведінки. Наявність у студентів навичок самостійної роботи великою мірою визначається ефективністю розвитку й удосконалення соціальної компетентності після завершення навчання в навчальному закладі [5, с. 339].

Формування соціальної активності, соціальної відповідальності, толерантності, альтруїзму за умови цілеспрямованої педагогічної діяльності в середовищі коледжу, на нашу думку, сприятиме формуванню соціальності особистості та її соціальної зрілості. Саме соціальність як здатність взаємодіяти з соціальним світом, як з'ясовано в дослідженні, найефективніше формується в педагогічному середовищі коледжу, оскільки є можливість здійснювати всі функції педагогічної діяльності. Таке утворення відрізняється тим, що в ньому ефективно поєднано найбільшу кількість педагогічних впливів, які уможливають виконання педагогічних завдань. Як свідчить наше дослідження, ефективна навчально-виховна діяльність реалізується в педагогічному середовищі, яке дозволяє діагностувати вже сформовані ознаки соціальної компетентності та є фактором подальшого підвищення її рівня.

Виховна діяльність у педагогічному середовищі коледжу відбувається на внутрішньому та зовнішньому рівнях. Це є принциповим, оскільки завдяки цьому розширюють соціальні контакти в процесі виховання студентської молоді. Але соціальні контакти добирають та спрямовують відповідно до конкретної виховної мети – формування соціальної компетентності. Організацію виховної роботи в коледжі визначають чинники зовнішнього рівня, адже коледж – відкрита організація, де є можливості контакту з державними, суспільними, громадськими установами, центрами соціальних служб для сім'ї, дітей та молоді, іншими освітніми закладами, родинами студентів та ін. Водночас педагогічна діяльність на внутрішньому рівні відбувається з урахуванням функцій навчального закладу, а також згідно з виховними сферами коледжу (традиції, самоврядування, дозвілля, громадсько-політична діяльність, навчання, волонтерська робота та ін.). Саме ці сфери обрані основними, оскільки кожна з них має свій вплив на формування соціальної компетентності.

Отже, слід наголосити на цілісності й взаємозумовленості, системності навчально-виховного середовища як чинника формування соціальної компетентності особистості студента. Складниками навчально-виховного середовища, сприятливого для формування соціальної компетентності студентів, є: навчання, виховання, студентське самоврядування, дозвілля, громадська

діяльність, традиції коледжу, волонтерська діяльність, тобто ті компоненти, які в єдності забезпечують ефективність формування соціально компетентної поведінки студента.

Формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів здійснюють поетапно. Доречно виділили три основні етапи. Перший етап, *організаційно-діагностичний*, передбачає чітке визначення мети й завдань процесу формування соціальної компетентності студентів, обґрунтування методологічних підходів до реалізації цього процесу; розробку програми та інструментарію експериментального дослідження, а саме: визначення досліджуваних понять, вибір і обґрунтування методик дослідження, розробка анкет, тематики творчих завдань; вибір критеріїв, показників та рівнів сформованості соціальної компетентності студентів; дослідження реального стану сформованості соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів на констатувальному етапі; розробка програми спецкурсу «Формування соціальної компетентності майбутнього вчителя», теоретичне обґрунтування моделі формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів.

Другий, *діяльнісно-практичний*, – це основний етап формування соціальної компетентності студентів педагогічного коледжу, який передбачає модифікацію системи навчально-виховної роботи в коледжі шляхом упровадження в навчальний процес спецкурсу «Формування соціальної компетентності майбутнього вчителя» (апробація модулів програми, методичних рекомендацій до проведення навчальних занять, захисти проектів); організація системи виховних заходів, спрямованих на формування соціальної компетентності; залучення студентів до волонтерської діяльності; формування соціального мислення, соціального інтелекту, соціального досвіду у процесі проходження різних видів педагогічної практики.

На цьому етапі проводили розробку й захист проектів із проблеми формування соціальних компетентностей студентів (додаткові заняття з метою підвищення рівня володіння інформаційними технологіями, іноземними мовами); проведення циклу майстер-класів; запровадження індивідуальних планів навчання з метою формування соціальної компетентності майбутніх педагогів (задоволення інтересів студентів, створення можливості для самореалізації); участь студентів у науково-дослідній роботі, конкурсах, олімпіадах із суспільнознавчих та педагогічних дисциплін, розширення мережі гуртків, клубів, студій з урахуванням інтересів та здібностей студентів (наприклад, Євро-клуб, дискусійний клуб «Єврика», клуб інтелектуалів, клуб волонтерів та ін.); розширення зв'язків із громадськістю, батьками студентів; організація постійно діючого проблемного семінару «Шляхи формування соціально компетентного випускника коледжу».

Третій – *результативний етап формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів* – передбачає проведення моніторингу сформованості соціальної компетентності студентів, аналіз дослідно-експериментальної роботи; визначення співвідношення мети й завдань за результатами експерименту та визначення кола проблем, які потребують подальшого дослідження.

Досягнення мети, виконання завдань і реалізація змісту формування соціальної компетентності студентів реалізовано за допомогою сукупності

методів, засобів і форм, які є складниками різноманітних особистісно зорієнтованих технологій діяльності викладача.

З метою ефективного формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів обрано такі форми та методи роботи зі студентською молоддю, які б максимально створювали можливість для їхнього соціального вдосконалення, сприяли формуванню їхнього життєвого самовизначення, розвитку людяності, толерантності, поваги до інших, бажання творити, бути активним учасником усіх суспільних процесів.

Зміна пріоритетів у сучасній освіті зумовила перехід до педагогіки партнерства, співробітництва, співтворчості, суб'єкт-суб'єктних стосунків між наставниками й вихованцями. Сучасний педагог має бути не стільки джерелом знань та суб'єктом контролю, скільки організатором самостійної активної пізнавальної діяльності студентів, їхнім консультантом і помічником. Залученню молоді до активного пізнавального процесу, застосуванню набутих знань на практиці, співробітництву під час вирішення різноманітних проблем, формулюванню й аргументуванню власної думки сприяє використання у процесі фахової підготовки інтерактивних методів навчання.

Деякі дослідники визначають інтерактивне навчання як діалогове навчання, коли взаємодія відбувається в режимі бесіди, діалогу з чим-небудь (наприклад, комп'ютером) або ким-небудь (людиною). Відповідно до такого визначення інтерактивне навчання – це насамперед діалог, під час якого здійснюється взаємодія педагога та студента. О. Пометун та Л. Пироженко наголошують, що сутність інтерактивного навчання полягає в тому, що навчальний процес відбувається за умов постійної, активної взаємодії всіх учасників (співнавчання, взаємонавчання (колективне, групове навчання в співпраці)) [6, с. 7].

На основі аналізу різних думок учених сформовано поняття інтерактивного навчання як форми цілеспрямованої взаємодії суб'єктів навчальної діяльності, у процесі якої здійснюється постійна, активна співпраця викладача та студентів, а також самих студентів.

Як зазначає І. Зарубінська, застосування саме інтерактивних методів навчання для вивчення спеціальних дисциплін сприятиме розвитку ефективної міжособистісної взаємодії й незалежно від типу навчальної дисципліни матиме контекстний характер. Застосування інтерактивних методів навчання актуалізує ситуативні мотиви діяльності; активність, умотивована цими спонуками, веде до формування усталених мотивів і цінностей, що лежать у семантичному полі соціальної компетентності особистості [5, с. 351].

Тому дієвим у формуванні соціальної компетентності виявилось впровадження в навчальний процес інтерактивних (дискусій у стилі телевізійного ток-шоу, дискусій у формі симпозіуму, сократівських діалогів, дебатів, моделювання конкретних ситуацій, методу можливих варіантів «Дерево рішень», «Мозкова атака», метод проектів, метод кейсів, тренінг), а також традиційних методів навчання: бесід, лекцій, роботи з книгою тощо.

Важливим структурним елементом моделі формування соціальної компетентності є визначення її основних функцій: інформаційно-пізнавальної, адаптивної, прогностичної, комунікативної, рефлексивної, поведінково-діяльнісної.

Цілісне уявлення моделі формування соціальної компетентності, обґрунтування її структурних і функціональних компонентів, критеріїв та рівнів сформованості стає теоретичним підґрунтям для виявлення комплексу педагогічних умов її розвитку в студентів педагогічних коледжів. Ю. Бабанський педагогічні умови визначає як «ситуацію, в якій компоненти навчального процесу репрезентовані в найліпшій взаємодії, і яка дає можливість викладачу плідно викладати, керувати навчальним процесом, а студентам – успішно навчатися» [7].

Уважаємо, що формуванню соціальної компетентності майбутнього вчителя сприяють такі взаємопов'язані педагогічні умови:

– модифікація змісту навчально-виховного процесу, спрямованого на усвідомлене засвоєння студентами соціальних знань; формування системи цінностей, розвиток умінь і навичок соціальної взаємодії, конструктивного міжособистісного спілкування, збагачення життєвого й соціального досвіду, адекватної соціально-компетентної поведінки;

– визначення ефективних методів і форм навчально-виховної роботи в коледжі, які забезпечують суб'єкт-суб'єктну взаємодію всіх учасників педагогічного процесу з метою формування соціальної зрілості особистості студента, його соціального інтелекту, соціальної фасилітативності, комунікативної толерантності, емпатії, рефлексії, соціальної активності та здатності до саморегуляції;

– ефективне управління формуванням соціальної компетентності студентів з боку соціально компетентних викладачів коледжу.

Кожен із визначених компонентів у моделі має самодостатній характер, але, діючи в межах системи, набуває іншої, багатовекторної спрямованості завдяки впливу і зовнішніх, і внутрішніх чинників. Визначальним є положення про те, що особистість, розвиваючи певні здатності у змінних ситуаціях, набуває чіткої соціальної детермінації поведінки й дій, які формують її власну визначеність і самостійність. Ранній юнацький вік у цьому контексті – найсприятливіший для формування соціально активної, самостійної й відповідальної особистості.

Формування соціальної компетентності студентів зумовлюється загальними закономірностями навчально-виховного процесу та змістом професійної підготовки студентів педагогічних коледжів.

У процесі формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів потрібно враховувати їхній досвід, вікові, індивідуально-психологічні, статусні особливості, специфіку майбутньої професійної діяльності.

Найвищий рівень мотивації успішної соціальної взаємодії забезпечується за умови, якщо соціальну компетентність особистість вважає ціннісною категорією. Сформована соціальна компетентність студентів передбачає наявність мінімального досвіду її застосування.

Проведене дослідження не претендує на вичерпний розгляд означеної проблеми. Подальшого вивчення потребують питання механізмів формування соціальної компетентності в різних соціально-педагогічних умовах, модернізації змісту, форм та методів, розробки діагностичних методик визначення рівня сформованості соціальної компетентності.

Література

1. **Ожегов С. И.** Словарь русского языка : ок. 53000 сл. / С. И. Ожегов ; под общ. ред. Л. И. Скворцова. – 2 – 4-е изд., испр. – М. : ООО Изд-во «Мир и образование», 2003. – 1200 с.

2. **Бодалев А. А.** Психология общения : избр. психол. труды / А. А. Бодалев. – М. : [б. в.], 1996. – С. 336 – 338.

3. **Безпалько О. В.** Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навч. посіб. / Ольга Володимирівна Безпалько – К. : Центр навч. л-ри, 2003. – 134 с.

4. **Максимовська Н. О.** Формування культури материнства жіночої молоді у соціально-педагогічному середовищі вищого навчального закладу : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Наталія Олександрівна Максимовська. – Луганськ, 2008. – 216 с.

5. **Зарубінська І. Б.** Теоретико-методичні основи формування соціальної компетентності студентів вищих навчальних закладів економічного профілю : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / Ірина Борисівна Зарубінська. – К., 2011. – 505 с.

6. **Пометун О.** Інтерактивні технології навчання: теорія і практика / О. Пометун, Л. Пироженко. – К. : [б. в.], 2002. – 136 с.

7. **Міщенко І. Б.** Дидактичні умови формування психолого-педагогічної компетентності майбутніх викладачів економіки в процесі професійної підготовки : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04 / І. Б. Міщенко. – К., 2004. – 225 с.

* * *

Бойчук П. М., Борбич Н. В. Модель формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів

У статті розкрито сутність соціальної компетентності, схарактеризовано структурні елементи моделі формування соціальної компетентності студентів педагогічних коледжів. Досліджено соціальну компетентність студентів педагогічних коледжів як комплексну характеристику особистості майбутнього вчителя, що є системою оцінних соціальних, психолого-педагогічних знань, умінь, навичок, досвіду педагогічної діяльності, цінностей і мотивів життєдіяльності, а також особистісних якостей, що дають змогу ефективно виконувати соціальні функції в межах компетенції вчителя. Проаналізовано специфіку навчально-виховного процесу педагогічного коледжу в аспекті формування соціальної компетентності особистості студента.

Ключові слова: майбутній учитель, модель, навчально-виховний процес, соціальна компетентність.

Бойчук П. М., Борбич Н. В. Модель формирования социальной компетентности студентов педагогических колледжей

В статье раскрыто сущность социальной компетентности, охарактеризованы структурные элементы модели формирования социальной компетентности студентов педагогических колледжей. Исследовано социальную компетентность студентов педагогических колледжей как комплексную характеристику личности будущего учителя, которая содержит систему оценочных социальных, психолого-педагогических знаний, умений, навыков, опыта педагогической деятельности, ценностей и мотивов жизнедеятельности, а также личностных качеств, позволяющих эффективно выполнять социальные

функции в пределах компетенции учителя. Проанализировано специфику учебно-воспитательного процесса педагогического колледжа с точки зрения формирования социальной компетентности личности студента.

Ключевые слова: будущий учитель, модель, учебно-воспитательный процесс, социальная компетентность.

Bojchuk P. M. Borbych N. V. The Model of the Formation of the Social Competences in the Students of Pedagogical Colleges

In the article the essence of the social competences is determined; the structural elements of the model of the formation of the social competences in the students of pedagogical colleges are characterized. The pedagogical colleges students' social competences are studied as the complex characteristics of the future teachers that is a system of evaluated social and the psychological-pedagogical knowledge, abilities, skills, experiences of the pedagogical practice, values and life motives, and also personal qualities which give the possibility to fulfill the social functions in the range of the teachers' competences effectively. The specification of the teaching-educational process in the pedagogical college is analyzed in the aspect of the social competence formation in the students' personality.

Key words: future teacher, model, teaching-educational process, social competences.

Стаття надійшла до редакції 04.02.2013 р.

Прийнято до друку 28.02.2013 р.